

4.10 Tento proces zmien zaberie veľa času a vyžiada si plné zapojenie a angažovanosť sociálnych partnerov. Sociálny dialóg na sektorovej úrovni (v národnom aj európskom meradle) je najdôležitejším nástrojom na vybudovanie mosta medzi názormi zamestnávateľov, nezávislých pracovníkov, zamestnancov a cieľmi európskej politiky. Táto pripomienka platí obzvlášť pre legislatívu a predpisy týkajúce sa posádok ako aj ich pracovného a odpočinkového času.

4.11 Pre budúcnosť vnútrozemskej lodnej dopravy je dôležité, aby sa venovala mimoriadna pozornosť vzdelávaniu

a odbornej príprave. Sociálni partneri by mali v tejto oblasti prispieť vlastným dielom.

4.12 Na základe dohôd medzi sociálnymi partnermi na úrovni Spoločenstva vychádzajúcich z článku 139 Zmluvy o ES by sa mohli zaviesť predpisy špecifické pre vnútrozemskú lodnú dopravu. EHSV sa domnieva, že dohody tohto typu by však boli účinné len vtedy, keď sociálni partneri spoločne uznajú, že špeciálne požiadavky sektoru si vyžadujú dodatočné predpisy k minimálnym normám, ktoré stanovila Rada v článku 137 Zmluvy o ES.

V Bruseli 29. septembra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh spoločného vyhlásenia Rady, Európskeho parlamentu a Komisie o rozvojovej politike Európskej únie – „Európsky konsenzus““

KOM(2005) 311 v konečnom znení

(2006/C 24/16)

Európska komisia sa rozhodla dňa 29. júla 2005 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. septembra 2005. Spravodajcom bol pán Zufiaur.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdzi dňa 29. septembra 2005) 84 hlasmi za, 5 hlasmi proti, pričom 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Iniciatíva Komisie a Rady **prehodnotiť Deklaráciu o rozvojovej politike prijatú v roku 2000** a vo všeobecnosti zmeniť budúcnosť tejto politiky je zo všetkých hľadísk mimoriadne dôležitá. Medzinárodný rozvoj, nové stanoviská a konsenzus v rozvojovej politike v medzinárodnom spoločenstve a zmeny v rámci Európskej únie samotnej naznačujú potrebu tohto prehodnotenia. Rastúce problémy zaostávania v rozvoji, osobitne v Afrike, a rastúce rozdiely medzi krajinami, ktoré prináša globalizácia, takisto znásobujú potrebu prehodnotenia rozvojovej politiky Spoločenstva.

1.2 Niektoré zo zmien, ktoré sa uskutočnili **na medzinárodnej úrovni** a tým či oným spôsobom ovplyvnili rozvojovú politiku sú: zvýšené obavy o bezpečnosť po udalostiach z 11. septembra, výsledky stretnutia WTO v Dohe v roku 2001 a následný proces, ktorý je súčasťou tzv. rozvojového programu, nový medzinárodný konsenzus ohľadom rozvoja, dosiahnutý na miléniovom samite a pripomenutý na konferenciách v Monterrey, Johannesburgu, Káhire a inde v oblastiach

ako sú financovanie, životné prostredie, presadzovanie rovnoprávnosti pohlaví a problematika HIV/AIDS, proces harmonizácie politiky rozvojovej pomoci poskytujúcich krajín, ktorú začal Výbor OECD pre rozvojovú pomoc (CAD) a konsolidácia niekoľkých nových nástrojov plánovania a uplatňovania pomoci, napríklad Strategický program boja proti chudobe (*Poverty Reduction Strategy Papers, PRSP*), odvetvová pomoc a rozpočtová podpora. Na nedávnom Fóre na vysokej úrovni o efektívnosti pomoci, ktoré sa uskutočnilo v Paríži v marci 2005, nastal v týchto otázkach pokrok, keďže poskytujúce krajiny podpísali niekoľko prísľubov ohľadom účasti, harmonizácie, manažmentu založenom na výsledkoch a spoločnej zodpovednosti.

1.3 Tieto zmeny boli tiež ovplyvnené dosiahnutým, podľa väčšiny ukazovateľov nedostatočným pokrokom v cieľoch stanovených pred piatimi rokmi s názvom „rozvojové ciele tisícročia“. Aby sa zabezpečilo, že tieto ciele sa v stanovenej lehote do roku 2015 dosiahnu, musí medzinárodné spoločenstvo

prehodnotiť svoju politiku a predložiť skutočný akčný plán. Tento plán musí byť schopný vytvárať dodatočné zdroje pre verejnú pomoc pre rozvoj a musí zahŕňať hospodársku pomoc, obchodnú politiku, dlhy, duševné vlastníctvo, zväzovanie dôsledkov migrácie a posilňovanie občianskych organizácií.

1.4 Počas toho istého obdobia došlo v **Spoločenstve** k dôležitým udalostiam, ktoré takisto ovplyvnili rozvojovú spoluprácu: reforma vonkajšej pomoci sa začala v roku 2000 konsolidáciou úradu pre spoluprácu EuropeAid a procesom dekoncentrácie a decentralizácie v delegáciách Komisie, vstup dohody z Cotonou do platnosti v roku 2003 (práve bola podpísaná revidovaná verzia dohody, podľa ktorej africké, karibské a tichomorské krajiny budú využívať zaručenú minimálnu sumu bez ohľadu na výsledok rokovaní o finančnom výhlade na roky 2007 – 2013) a započatý proces na začlenenie Európskeho rozvojového fondu medzi fondy, ktoré čerpajú prostriedky z rozpočtu. V širšom poňatí dáva rozšírenie EÚ na 25 členov, implementácia Európskej bezpečnostnej stratégie a Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a diskusia o Zmluve o Ústave pre Európu začleňujúca rozvojovú politiku do vonkajších vzťahov EÚ nový rozmer rozvojovej pomoci, ktorý si vyžaduje nový prístup. Nakoniec by diskusie o finančných výhladoch na roky 2007 – 2013 mohli poskytnúť príležitosť pretransformovať uvedené otázky na konkrétne záväzky.

1.5 **Konzultačný proces** smerujúci k spusteniu tohoto prehodenia rozvojovej politiky treba takisto privítať pretože podporuje demokratickú účasť všetkých zúčastnených aktérov.

1.6 Na začiatku tohto procesu **prehodnocovania** v januári 2005 sa predpokladalo, že oznámenie Komisie bude vypracované v prvom štvrtroku tohto roku. Nakoniec bolo toto oznámenie uverejnené v júli tohto roku a Komisia požiadala EHSV o jeho názor na tento dokument. Toto stanovisko je odpoveďou na spomínanú žiadosť. Keďže v septembri sa bude konať konferencia Organizácie spojených národov o stave naplňovania cieľov tisícročia, EHSV si myslí, že by bolo vhodné, keď budú závery z konferencie známe, aby Komisia znovu otvorila konzultačný proces pred vypracovaním konečného znenia vyhlásenia, ktoré sa má predložiť na novembrovom zasadnutí Rady. Okrem toho skutočnosť, že tento proces prebiehal súčasne s vypracovávaním návrhov stanovísk pre iné inštitúcie Spoločenstva (EHSV prispel vypracovaním svojho stanoviska k rozvojovým cieľom označovaným ako „Balík miléniových rozvojových cieľov“⁽¹⁾), o ktoré požiadala Rada na zrýchlenie pokroku), by mohla pomôcť zabezpečiť väčšiu angažovanosť

(1) Tento „balík“ zverejnený v apríli 2005 pozostáva z troch oznámení: KOM(2005) 132 o prínose Európskej únie, KOM(2005) 133 o financovaní rozvoja a účinnosti pomoci a KOM(2005) 134 o koherencii politiky pre rozvoj

zo strany Európskej únie ako celku v otázkach rozvoja a predstavuje príležitosť upevniť vedúcu úlohu, ktorú EÚ zohráva v rozvojových krajinách. EHSV považuje za veľmi dôležité, aby sa všetky inštitúcie Spoločenstva zhodli na základných bodoch rozvojovej politiky.

1.7 **Deklaráciu o rozvojovej politike** prijatú v roku 2000 vypracovali spoločne Komisia a Rada, pričom vyjadrovala ich zhodu a širokú podporu tomuto dokumentu. Tentoraz má Komisia v úmysle zapojiť aj Parlament. EHSV má mimoriadny záujem zohrávať kľúčovú úlohu v tomto procese, pretože zastáva názor, že rozvojová politika si zasluhuje najväčšiu možnú podporu európskej verejnosti a inštitúcií zastupujúcich občiansku spoločnosť.

1.8 EHSV zastáva názor, že by bolo bývalo užitočné, keby dokument Komisie o budúcnosti rozvojovej politiky EÚ, ktorý sa nedávno danou problematikou zaoberal, bol venoval viac úsilia **preskúmaniu účinnosti pomoci** Spoločenstva od jej zavedenia a keby bol poskytol detailnejší rozbor ťažkostí a problémov, ktoré mali vplyv na jej efektívnosť počas celého obdobia⁽²⁾. Podľa nášho názoru problémy spočívali okrem iného v pomalosti uplatňovania programov, vysokých administratívnych a iných nákladoch v porovnaní so zdrojmi poskytovanými na projekty, vo vinkulácii pomoci, vo vedľajšej úlohe, ktorú zohrávali krajiny prijímajúce pomoc a v nepredvídateľnosti a nestálosti tokov pomoci. Bolo by bývalo dobré, keby bola Komisia aspoň krátko zhodnotila dôsledky deklarácie z roku 2000 a rozličných problémov, s ktorými sa spolupráca v rámci Spoločenstva stretávala, ako aj dosiahnutých výsledkov a skúseností. Existujú však ďalšie nedávne štúdie⁽³⁾, vypracované s podporou Európskej komisie, ktoré k tejto problematike poskytujú veľmi užitočné rámcové referencie. Podľa názoru EHSV, si nedostatočná účinnosť rozvojovej pomoci v boji proti chudobe, žiada istý stupeň sebakritiky a prehodenie budúcej rozvojovej politiky, ako aj pokračovanie v snahách o zlepšenie kvality a účinnosti pomoci Spoločenstva, ktoré začala Komisia.

2. Ciele rozvojovej politiky EÚ

2.1 Aj oznámenia k **balíku miléniových rozvojových cieľov**, aj barcelonské záväzky z roku 2002 na naplnenie cieľov z Monterrey sa zameriavajú na dva základné aspekty politiky podpory: na objem poskytovaného verejného financovania a jeho efektívnosť. Čo sa týka tejto problematiky existuje veľký **medzinárodný konsenzus**, ktorý je súčasťou **rozvojových**

(2) Napriek tomu stojí za zmienku Hodnotenie dôsledkov, ktoré je súčasťou návrhu Komisie, Výročná správa o rozvojovej politike a vonkajšej pomoci Spoločenstva a tematické a geografické hodnotenia Komisie, ktoré systematicky zahŕňajú praktické uplatňovanie politiky rozvoja.

(3) ODI/ICEI/ECDDPM Assessment of the EC development policy. DPS Study report. February 2005 (Vyhodnotenie rozvojovej politiky EÚ, štúdiá DPS, február 2005)

cieľov tisícročia podporených 189 krajinami (*). Znižovanie a v dlhodobom výhľade úplné odstránenie chudoby musí byť princípom smerovania každej rozvojovej politiky. Konsenzus týkajúci sa rozvojových cieľov tisícročia sa niekedy stáva príliš rétorickým, pričom sa prehliada skutočnosť, že tieto ciele predstavujú osem cieľov sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho rozvoja, pričom prvé miesto na zozname má zníženie extrémnej chudoby o 50 % do roku 2015 a skutočnosť, že ciele sú reálne premietnuté do 18 kvantifikovateľných úloh, pričom pre každú existuje jeden alebo viac ukazovateľov. Európsky záväzok voči každému rozvojovému cieľu tisícročia musí byť v súlade s praktickým a operatívnym rozmerom cieľa. Existencia konkrétnych úloh a indikátorov v rozvojových cieľoch tisícročia môže tiež pomôcť zvýšiť veľmi potrebnú zodpovednosť a transparentnosť spolupráce všeobecne a európskej pomoci zvlášť (†).

2.2 Prvýkrát po niekoľkých desaťročiach majú teraz rozvinuté a chudobné krajiny **spoločný rozvojový program** na zvládanie globalizácie v snahe urobiť ju prístupnejšou pre všetkých a smerujúcou k sociálnej súdržnosti. K otázke rozvoja treba pristupovať v každom prípade integrujúcim a globálnym spôsobom, aby sa v boji proti chudobe zohľadňovali vplyvy rozličných politík, od politiky ovplyvňujúcej obchod až po politiku týkajúcu sa životného prostredia, vrátane migračnej a bezpečnostnej politiky. Dôraz na rovnoprávnosť pohlaví musí byť zapracovávaný do všetkých iniciatív boja proti chudobe.

3. Usmernenia a cesty európskej rozvojovej politiky

3.1 **Príčin chudoby** je veľa, sú rozmanité a líšia sa podľa prostredia. Chudoba nie je definovaná ani ako určitá úroveň príjmov. Ide o situáciu mimoriadnej zraniteľnosti, vyplývajúcej z nedostatku fyzických, peňažných a ľudských zdrojov. Boj proti chudobe nie je iba otázkou zvyšovania celkového objemu pomoci. Do praxe sa musia zaviesť podmienky na zvyšovanie a správne rozdeľovanie bohatstva. Rozvinuté krajiny musia prehodnotiť svoju obchodnú a hospodársku politiku. Treba rozšíriť miestne trhy chudobných krajín, podporiť demokratické inštitúcie a posilniť občianske organizácie. Musí tiež existovať účinný a usporiadaný pomer medzi úlohami, ktoré zohráva štát a úlohami, ktoré zohráva trh. Skúsenosti posledných desaťročí ukázali, že pokiaľ štáty nie sú schopné poskytnúť hmotnú a nehmotnú infraštruktúru, je nemožné podporiť ich rozvoj.

3.2 Programy na formalizovanie vlastníckych práv v najchudobnejších oblastiach (vrátane práv vlastníctva zjavne nízkej hodnoty, ako napríklad v chatrčových predmestiach – slumoch – niektorých latinsko-amerických krajín) ukázali, že tieto zákonné vlastnícke práva môžu mať kladný vplyv na

rozvoj a podľa názoru EHSV by ich mala európska rozvojová politika brať do úvahy.

3.3 EHSV by chcel tiež zdôrazniť dôležitosť vzdelávania a odbornej prípravy pre verejné blaho. Vzdelanie prináša prospech nielen tým, ktorí sa vzdelávajú, ale spoločnosti ako celku. Vzdelanie, vo všetkých formách, predstavuje nárast ľudského kapitálu, ktorý napomáha rastu, zamestnanosti a príjmom. Počnúc všeobecným základným vzdelaním, ako je uvedené v bode 2 rozvojových cieľoch tisícročia, treba čo možno najrýchlejšie pokračovať smerom k iným zložkám stredného a odborného vzdelania. Úsilie spolupracovať v oblasti vzdelávania medzi inštitúciami Spoločenstva a členských štátov by sa malo zdvojnásobiť.

3.4 **Hospodársky rast a viac pracovných príležitostí** sú nevyhnutným predpokladom pre rozvoj chudobných krajín. Rast však nemôže nastať bez minimálnej úrovne infraštruktúry, sústavy rozdeľovania príjmov, dostupného vzdelávania a zdravotníctva, kvalitných inštitúcií a sociálnej zhody. Bez tohto sociálneho kapitálu je hospodársky rozvoj so sociálnou súdržnosťou nemožný. Chudoba je následne neprekonateľnou prekážkou rastu. EHSV je presvedčený, že zavedenie kultúry výroby, opatrení na podporu rozvoja neformálneho hospodárstva (podpora samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva, rozvoj malých a stredných podnikov, prispôbené systémy sociálnej ochrany) a rozvíjanie významného miestneho a regionálneho trhu sú opatrenia, ktoré môžu prispieť k hospodárskemu rozvoju chudobných krajín.

3.5 Otvorenie **medzinárodného obchodu** poskytuje veľké príležitosti na pomoc najmenej rozvinutým krajinám, aby sa dostali z chudoby a zaostalosti. Avšak súčasné predpisy svetového obchodu uprednostňujú najrozvinutejšie krajiny na úkor najchudobnejších krajín. EHSV to zdôrazňoval v rôznych stanoviskách, naposledy vo svojom stanovisku na tému sociálnej dimenzie globalizácie (‡). Preto by bolo vhodné, v rámci prebiehajúceho kola rokovaní WTO, ktorého najbližšia ministerská schôdza sa bude konať v decembri v Hong Kongu a bilaterálnych rokovaní Európskej únie, zlepšiť prístup rozvojových krajín na trhy rozvinutých krajín, znížiť alebo odstrániť subvencie vrátane poľnohospodárskych subvencií, ktoré narúšajú obchodnú výmenu, podstatne obmedziť exportné bariéry rozvojových krajín a zreformovať dohodu o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva. V tomto zmysle treba tiež predísť tomu, aby rozvojová pomoc EÚ závisela od postojov rozvojových krajín, ktoré zaujmú pri mnohostranných rokovaníach o obchode, čo je správanie niektorých medzinárodných finančných inštitúcií.

(*) Vyhlásenie valného zhromaždenia A/RES/55/2 z 8. septembra 2000.

(†) Rozvojové ciele tisícročia sú nasledovné: 1. odstrániť extrémnu chudobu a hlad, 2. doceliť všeobecné základné vzdelávanie, 3. presadzovať rovnoprávnosť pohlaví a svojbytnosť žien 4. znížiť detskú úmrtnosť, 5. zlepšiť zdravie matiek, 6. bojovať proti HIV/AIDS, malárii a iným chorobám, 7. zabezpečiť ekologickú udržateľnosť, 8. rozvíjať globálne partnerstvo pre rozvoj.

(‡) Stanovisko na tému Sociálna dimenzia globalizácie – prínos politiky EÚ k rovnomernému rozdeleniu úžitku globalizácie, Ú. v. EÚ C 234, 22.9.2005.

3.6 Najchudobnejšie a najmenej rozvinuté krajiny sú tiež veľmi náchylné na integráciu do vonkajších trhov a nemajú prostriedky na vysporiadanie sa s rôznymi štádiami transformácie hospodárstva. V dôsledku toho by sa rozvojová politika mala zameriavať na **postupnú integráciu do globálnych trhov** s investovaním do infraštruktúry, vzdelávania a zdravotníctva, do rozvoja demokratických inštitúcií a vytvorenia efektívnych vnútorných a regionálnych trhov v týchto krajinách.

3.7 EHSV pri viacerých príležitostiach vyslovil svoju podporu zapracovaniu **sociálneho rozmeru do asociačných dohôd** EÚ v oblasti obchodu, politiky a spolupráce (7). Tento minimálny sociálny rozmer by mal zahŕňať podporu dôstojnej práce, rozvoja verejných a súkromných systémov sociálnej ochrany a úplného rešpektovania zamestnaneckých práv (osem základných konvencií Medzinárodnej organizácie práce (8)) a konvencia č. 168 o podpore zamestnanosti, č. 183 o ochrane matiek a č. 155 o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci).

3.8 Vzhľadom na dôležitosť **dôstojnej práce** (teda práce v dôstojných podmienkach, aj z hľadiska zmluvných podmienok, ako aj podmienok na výkon práce) pre rozvoj, EHSV zastáva názor, že na zabezpečenie dodržiavania týchto ľudských práv na pracovisku by sa do noriem Svetovej obchodnej organizácie mala začleniť sociálna kapitola.

3.9 Rozvojové ciele tisícročia nedostatočne zohľadňujú tento základný rozmer v kontexte, v ktorom jasne vidieť účinky globalizácie na sociálne podmienky všeobecne a na pracovné podmienky obzvlášť. EHSV navrhuje, aby strednodobé prehodnocovanie rozvojových cieľov tisícročia, ktoré je v súčasnosti v plnom prúde, zahŕňalo rozbor situácie v oblasti sociálnych a zamestnaneckých práv a aby sa dôstojná práca stala v budúcnosti **deviatym rozvojovým cieľom tisícročia**.

3.10 **Rozvoj a bezpečnosť obyvateľstva** by mali byť doplnujúce koncepcie a mali by posilňovať rozvojovú politiku EÚ. Je pravda, že bezpečnosť a zabezpečenie nekonfliktného prostredia sú nevyhnutné predpoklady rozvojovej stratégie, založenej na odstránení chudoby. Na druhej strane však hospodársky a sociálny rozvoj vytvára základnú záruku bezpečnosti. Podľa názoru EHSV musí byť rešpektovanie ľudských práv kľúčovou prioritou rozvojovej politiky EÚ s osobitným zreteľom na dôležitosť práv žien v boji proti chudobe. Bude to zásadný príspevok k znižovaniu chudoby a k dosiahnutiu väčšej bezpečnosti vo svete.

(7) Stanovisko na tému „Ako začleniť sociálne aspekty do dohody o hospodárskom partnerstve“, Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, Stanovisko na tému „Sociálna súdržnosť v Latinskej Amerike a karibskej oblasti“, Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004, Stanovisko na tému „Ľudské práva na pracovisku“, CESE 933/2001

(8) Dohovor o slobode združovania a ochrane práva organizovať sa (č. 87), Dohovor o použití zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať (č. 98), Dohovor o nútenej alebo povinnej práci (č. 29), Dohovor o zrušení nútenej práce (č. 105), Dohovor o diskriminácii v zamestnaní a povolani (č. 111), Dohovor o rovnakom odmeňovaní mužov a žien za prácu rovnakej hodnoty (č. 100), Dohovor o minimálnom veku na prijatie do zamestnania (č. 138), Dohovor o zákaze a o okamžitých opatreniach na odstránenie najhorších foriem detskej práce (č. 182).

3.11 EHSV preto znova opakuje (9), že je potrebné, aby rozvojová politika EÚ zahŕňala opatrenia smerujúce k ochrane obhajcov ľudských práv, vrátane ľudských práv na pracovisku (10) po celom svete.

3.12 Mimoriadna **zraniteľnosť** mnohých spoločností a existencia nových a dlhodobých hrozieb zvýšili riziko prírodných ale aj ľuďmi spôsobených pohrôm. Rozvojová politika na to musí myslieť a zaviesť preventívnejší prístup. V oblastiach, kde existuje sklon k násilnostiam, by opatrenia na plánovanie rozvojovej politiky mali zahŕňať aj starostlivý rozbor faktorov vyvolávajúcich konflikty a zamerať mnohé z týchto opatrení na podporu občianskych organizácií, ktoré sa usilujú o upevnenie mieru a riešenie a predchádzanie novým konfliktom a hrozbám.

3.13 EHSV zastáva názor, že keďže ochrana životného prostredia je jedným z troch **pilierov trvalo udržateľného rozvoja** a malo by mať tú istú prioritu ako hospodársky a sociálny rozmer. EHSV preto zdôrazňuje potrebu začleniť ekologický rozmer medzi ukazovatele efektívnosti uplatňovania rozvojových stratégií. Na druhej strane, vypracovávanie štúdií o dôsledkoch na životné prostredie by sa malo stanoviť za povinný predpoklad učitých projektov a opatrení.

3.14 EHSV je tiež toho názoru, že v krajinách prijímajúcich podporu nepostačujú na **zvládnutie globálnych úloh v oblasti životného prostredia** iba národné stratégie. Rozvinuté krajiny musia prijať svoju zodpovednosť a znášať svoj podiel na krytí nákladov súvisiacich s riešením globálnych ekologických problémov. EÚ by mala poskytnúť ďalšie finančné zdroje na programy určené na riešenie problémov tohto druhu.

3.15 Jednoduchá integrácia rozvojových krajín do medzinárodného obchodu je sotva postačujúca na ich pozdvihnutie z chudoby a odstránenie rozdielov. To by si vyžadovalo vytvoriť v týchto krajinách podmienky podporujúce rozvoj prostredníctvom hospodárskeho a politického pokroku a uplatňovať politiku prerozdeľovania bohatstva z bohatých do chudobných krajín. Zároveň musia darcovské krajiny pochopiť, že rozvojová pomoc nie je určená iba v prospech chudobných krajín, ale že je takisto rozhodujúca pre budúcnosť bohatých krajín, pretože chudoba a rozdiely sú základom ohrozovania bezpečnosti a rozvojového potenciálu týchto krajín. EHSV zastáva názor, že tento posledný bod je jednou z úloh, ktoré môže najlepšie plniť organizovaná občianska spoločnosť.

3.16 Rozvojová politika EÚ preto môže kladne prispieť k integrácii migračných tokov a podporiť politiku **spoločného rozvoja** s krajinami pôvodu migrantov (11). Spolupráca s krajinami pôvodu je základným predpokladom pri zvládaní legálnych migračných tokov a uznávaní migrantov s úplným

(9) Stanovisko na tému „Sociálna súdržnosť v Latinskej Amerike a karibskej oblasti“ Ú. v. EÚ C 110 z 30.4.2004, s. 55

(10) Osobitne relevantnou problematikou je porušovanie práv odborových organizácií v mnohých častiach sveta, napríklad v Latinskej Amerike, kde sú odboroví aktivisti prenasledovaní, uväzňovaní a v mnohých prípadoch vraždení.

(11) Stanovisko EHSV k Zelenej knihe o prístupe EÚ k riadeniu ekonomickej migrácie, Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005.

rešpektovaním ich práv ako plnoprávných občanov⁽¹²⁾. Migrácia musí tiež prispievať k rozvoju krajín, z ktorých migranti pochádzajú⁽¹³⁾. Preto treba uskutočňovať opatrenia kompenzujúce únik mozgov. Treba skončiť s uplatňovaním prehnaných sadziieb na úhrady, ktoré migranti posielajú svojim rodinám do krajín svojho pôvodu a týmto jednotlivcom treba pomáhať pri návrate do svojich krajín, aby oživilí rozvoj a napríklad začali produktívne podnikanie.

4. Kritériá uskutočňovania európskej rozvojovej politiky

4.1 Otázka vzájomného **súladu** politík, ktorá je už dlhobudou problematikou pomoci Spoločenstva a ktorá má svoj právny základ v zmluvách Spoločenstva, znova nadobúda dôležitosť v nových medzinárodných súvislostiach, poznamenaných bezpečnostnými otázkami a účinkami globalizácie na obchod, poľnohospodárstvo, zamestnanosť, migráciu atď. Nedávne oznámenie Komisie jasne demonštruje závažnosť tejto problematiky a odhodlanie EÚ nájsť zodpovedajúce riešenie. Iniciatíva „Všetko okrem zbrani“ predstavila nový prístup ohľadom vzájomného súladu, pokiaľ ide o obchodnú politiku voči chudobným krajinám.

4.2 Rozvojová politika EÚ nie je usporiadaná na to, aby bola nápravným nástrojom na znižovanie možných nepriaznivých dôsledkov na rozvoj chudobných krajín spôsobených inou politikou, napríklad obchodnou alebo bezpečnostnou. EHSV zastáva názor, že lepšia vzájomná koordinácia rôznych riaditeľstiev Komisie (napríklad riaditeľstva pre obchod a riaditeľstva pre zamestnanosť) by pomohla zefektívniť tento prístup, rovnako ako periodické vyhodnocovanie dôsledkov politiky Spoločenstva na sociálnu súdržnosť v rozvojových krajinách, vyhodnocovanie v ktorom by organizovaná občianska spoločnosť zohrávala vedúcu úlohu.

4.3 Tento vzájomný súlad všetkých politík EÚ by sa však nemal používať na oslabovanie obsahu rozvojovej politiky tým, že by slúžil iným činnostiam Spoločenstva a že by sa ignorovali jeho príznačné charakteristiky a ciele rozvojových opatrení. Z toho istého dôvodu si v Európskej únii, ktorá sa stále viac zapája do vonkajších aktivít, a ktorá sa neustále mení, musí rozvojová politika zachovať istú **nezávislosť** od ostatných prvkov vonkajšej činnosti, ak má byť schopná plniť svoj účel a dosahovať svoje ciele.

4.4 Podľa názoru EHSV sa rozvojová politika Spoločenstva a politiky 25 členských štátov musia ďalej navzájom **zosúladovať**. Podpora všetkých členských štátov rozvojovým cieľom tisícročia a stanoviskám výboru OECD pre rozvojovú pomoc by to mala uľahčiť. Politiky darcovských krajín, ktoré sú často protichodné, by mali byť vzájomne zosúladenejšie. Tento nedo-

statočný súlad spôsobuje vyššie transakčné náklady, plytvanie, dvojnásobnú prácu, nesústreďený prístup a značné komplikácie pre krajiny prijímajúce pomoc. Na barcelonskom európskom summite v marci 2002 sa EÚ zaviazala prijať praktické opatrenia na koordináciu politík a zosúladenie postupov pred rokom 2004 v rámci Európskej komisie, ako aj v členských štátoch. Avšak odporúčania, ktoré vzišli z týchto záväzkov, neboli skutočne zavedené do praxe. EHSV je presvedčený, že účinné vzájomné priblíženie rozvojových politík EÚ a členských štátov je pre budúcnosť rozvojovej politiky spoločenstva rozhodujúce. Pokiaľ bude môcť, bude EHSV podnecovať diskusiu s európskymi občianskymi organizáciami o vytvorení **spoločnej európskej platformy rozvojovej politiky**. EHSV tiež podporuje stanovisko Komisie týkajúce sa potreby rozvojovej politiky na európskej úrovni, ktorá by bola záväzná pre členské štáty aj pre samotnú Komisiu.

4.5 Hlavnou pridanou hodnotou rozvojovej politiky Spoločenstva by malo byť zlepšovanie **koordinácie** s politikami členských štátov a ich **dopĺňanie**. EÚ má niektoré relatívne výhody, napríklad veľkosť, imidž neutrality a jej príspevok do svetových fondov. Všetky tieto výhody by sa mali využiť.

4.6 Súčasne EHSV podporuje myšlienku pokračovať v **účasti EÚ, prostredníctvom svojho hlasu, na všetkých mnohostranných fórach týkajúcich sa rozvoja**. EÚ musí zohrávať aktívnu úlohu v reformovaní multilaterálneho systému a zaujímať spoločný postoj. Malo by sa to uplatňovať v Organizácii spojených národov ako súčasť procesu začatého jej generálnym tajomníkom ako aj v medzinárodných finančných inštitúciách a iných mnohostranných fórach, ako napríklad vo výbore OECD pre rozvojovú pomoc, Parížskom klube, G8 a Svetovej obchodnej organizácii. Sila vplyvu EÚ, ako medzinárodného aktéra, ktorý má skutočnú moc, závisí od jej schopnosti udržať si jednotný postoj v multilaterálnych organizáciách. Podobne musí EÚ posilniť mechanizmy konzultácie a koordinácie na poli špecializovaných agentúr OSN a iných prispievateľov.

4.7 Rozhodujúci je **inštitučný rozmer** rozvoja a rozširovanie pôsobnosti miestnych inštitúcií v krajinách prijímajúcich pomoc. Silnejšie inštitúcie sú kľúčom na zabezpečenie dobrého riadenia, prostredníctvom pridelovania a spravovania zdrojov takým spôsobom, že budú uspokojovať potreby pri súčasnom plnení kritérií účasti, transparentnosti, zodpovednosti, boja proti korupcii, spravodlivosti a právneho poriadku. Posilňovanie právomocí a zdrojov občianskych organizácií je takisto rozhodujúce na zabezpečenie toho, aby tieto krajiny mohli samé prevziať kontrolu nad procesom rozvoja.

⁽¹²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Prístup k občianstvu Európskej únie“ (Ú. v. EÚ C 208, 3.9.2003)

⁽¹³⁾ Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov „Migrácia a rozvoj: konkrétne orientácie“ (KOM (2005) 390 v konečnom znení)

4.8 V tejto súvislosti by EÚ mala **využiť skúsenosti z programov** spolupráce s novými členskými štátmi, ktoré sa v krátkom čase vypracovali z prijímateľov pomoci na členov spoločenstva prispievateľov. Ich chápanie z pohľadu prijímajúceho partnera by sa mohlo ukázať ako mimoriadne užitočné pri prenášaní priekopníckych metód usmerňovania pomoci.

4.9 Vysoký stupeň **decentralizácie** v oblasti spolupráce Spoločenstva vyžaduje zlepšenie mechanizmov zaangažovania rozličných partnerov a foriem koordinácie na mieste, ktoré pre spoluprácu využívajú systém „bottom-up“.

4.10 Výsledkom zdokonalenia koordinačných a konzultačných mechanizmov by mala byť väčšia **účinnosť a efektívnosť**. Účinnosť je však ovplyvňovaná množstvom iných činiteľov a jej sledovanie musí tvoriť neoddeliteľnú súčasť každej spolupráce Spoločenstva. Komisia zaviedla starostlivé systémy vyhodnocovania a sledovania kvality pomoci, ktoré by sa mali rozsiahlejšie využívať a slúžiť nielen pri predkladaní účtov, ale hlavne pri získavaní nových poznatkov. Ďalšia všeobecnejšia problematika, ako skúmanie „zneužívania pomoci“⁽¹⁴⁾, by sa mali začleniť do hodnotenia pomoci, ktoré robia inštitúcie Spoločenstva.

4.11 Zásada **prevzatia zodpovednosti**, ktorá sa doteraz uplatňovala v rôznych zemepisných súvislostiach rôzne, by sa mala postupne zharmonizovať s využitím existujúcich osvedčených postupov a skúseností z jej uplatňovania. Zapojenie a osvojená zodpovednosť by mali poznačiť každú fázu plánovania činnosti, programov alebo projektov, počnúc diskusiou o národných indikatívnych programoch až po následné vyhodnotenie uskutočnených projektov.

5. Účastníci rozvojovej politiky

5.1 Rozvojová politika Spoločenstva je **verejná politika**, na ktorej sa podieľa mnoho aktérov. Tomuto širokému spektru aktérov by mala byť zo strany inštitúcií Spoločenstva venovaná väčšia pozornosť v tom zmysle, že by sa európskym organizáciám mala poskytnúť príležitosť podieľať sa na tejto politike. Zhoda medzi rozličnými aktérmi, verejnými i súkromnými, je nevyhnutným predpokladom účinnosti a súladu rozvojovej politiky.

5.2 Uplatňovanie zásad **partnerstva, spoluúčasti a osvojenej zodpovednosti** vyústilo do zdokonalenia rozvojovej spolupráce. Treba v tomto zlepšení pokračovať a prehĺbovať ho a viac zapojiť ostatných sociálnych aktérov, nielen vládnych.

⁽¹⁴⁾ Pojem, ktorý označuje nevhodné použitie prostriedkov pomoci jej príjemcom.

5.3 Definícia dlhodobej politiky boja proti chudobe a lepšie využívanie prostriedkov poskytnutých v rámci rozvojovej pomoci si vyžaduje skutočnú dohodu medzi demokratickými orgánmi a ekonomickými a sociálnymi silami týchto krajín.

5.4 Podľa EHSV by sa posilňovanie občianskych organizácií (zamestnancov, zamestnávateľov, spotrebiteľov, organizácií na ochranu ľudských práv, atď.) v južných krajinách malo stať jednou z hlavných priorít rozvojovej politiky EÚ. Znižovanie chudoby a rozdielov sa môže vo veľkej miere dosiahnuť zvyšovaním schopnosti organizácií občianskej spoločnosti klásť požiadavky, rokovať, dosahovať kompromisy a schopnosti spolupráce. Preto by rozvojová politika EÚ mala nielen podporovať ich skutočnú účasť na činnosti súvisiacej s rozvojovou pomocou, ale mala by takisto **posilňovať skutočné organizácie občianskej spoločnosti** a podporiť ich uznanie ako základných aktérov rozvojovej politiky spoločnosti, ktorú zastupujú⁽¹⁵⁾. Na tento účel by sa mali stanoviť špecifické usmernenia pre financovanie.

5.5 Okrem toho by rozvojová politika EÚ mala podporovať právny rámec v krajinách prijímajúcich pomoc, ktorý by umožnil občianskym organizáciám zapojiť sa do rozvoja svojich krajín. Ide o poskytnutie finančných prostriedkov na zvýšenie ich kapacity, vybudovanie štruktúr pre pokračujúcu účasť a dialóg, vytyčovanie postupov pre konzultácie týchto organizácií na všetkých stupňoch národných a regionálnych indikatívnych programov a šírenie osvedčených postupov. Pri činnostiach podporovaných EÚ by sa takisto mali konzultovať európske organizácie.

5.6 V súčasnosti iba africké, karibské a tichomorské krajiny uznávajú formálnu účasť občianskych organizácií ako aktérov na všetkých stupňoch rozvojovej spolupráce. Táto povinnosť, stanovená v dohovore z Cotonou, neexistuje v rámci spolupráce s inými regiónmi, kde sa vedú iba neformálne konzultácie⁽¹⁶⁾. EHSV vyzýva, aby sa pre akúkoľvek budúcu rozvojovú politiku EÚ táto iniciatíva rozšírila na ďalšie regióny a aby sa stanovili formálne mechanizmy na zapojenie občianskych organizácií do plánovania, uplatňovania a hodnotenia rozvojovej politiky.

⁽¹⁵⁾ EHSV si je vedomý dôležitosti reprezentatívosti občianskych organizácií a danú problematiku študoval podvýbor. Dohoda z Cotonou medzi africkými, karibskými a tichomorskými krajinami a ES obsahuje rôzne kritériá spôsobilosti pre nevládne organizácie, v tomto prípade na prístup k zdrojom z Európskeho rozvojového fondu. Podobne stanovisko EHSV na tému „Organizovaná občianska spoločnosť a Európska správa a riadenie – príspevok výboru k vypracovávaniu návrhu Bielej knihy“ uvádza kritériá reprezentatívosti pre európske občianske organizácie.

⁽¹⁶⁾ Napríklad fóra občianskej spoločnosti organizované generálnym riaditeľstvom komisie pre vonkajšie vzťahy o vzťahoch medzi EÚ a Spoločenstvom andských štátov, Strednou Amerikou, Mexikom a štátmi juhoamerického spoločného trhu MERCOSUR

5.7 Dohoda z Cotonou poskytuje neštátnym aktérom jedinečnú príležitosť dostať sa k podielu z fondov EÚ, pridelovaných týmto krajinám (Európske rozvojové fondy určené pre národné a regionálne indikatívne programy). Účelom týchto fondov je posilniť kapacitu občianskej spoločnosti a umožniť jej aktívne sa zapájať do uplatňovania regionálnych alebo národných plánov na zmiernenie chudoby.

EHSV dôrazne žiada, aby sa opísaný model používal na konzultácie občianskej spoločnosti vo vzťahoch EÚ s inými regiónmi, napríklad s Latinskou Amerikou a krajinami zapojenými do európsko-stredomorského partnerstva.

5.8 Toto prehodnotenie rozvojovej politiky EÚ sa navyše musí usilovať o zaistenie skutočného práva na účasť a to i v oblastiach, kde je už uznávané. V praxi existujú vážne nedostatky v uplatňovaní dohodnutých pravidiel, čo sťažuje zástupcom občianskych organizácií dôkladne pochopiť dohody a zároveň sťažuje viesť účinné konzultácie. Takisto sa musia definovať kritériá reprezentatívnosti pre občianske organizácie a odstrániť prekážky v dostupnosti financovania z prostriedkov Spoločenstva.

5.9 Vytvorenie **stabilného a demokratického rámca pre pracovné vzťahy** je kľúčovou podmienkou pri snahe dosiahnuť dôstojné pracovné podmienky. Zároveň je to aj základný kameň hospodárskeho rozvoja. EHSV je preto toho názoru, že podpora vyváženého sociálneho dialógu by mala predstavovať jeden z cieľov európskej rozvojovej politiky. Vzhľadom na bohaté európske skúsenosti v tejto oblasti je EHSV toho názoru, že do týchto úloh sa musia zapojiť európske odborové a zamestnávateľské organizácie.

5.10 Podnikateľské subjekty musia zohrávať proaktívnejšiu úlohu v snahe dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj, ako uznáva OECD vo svojich usmerneniach pre nadnárodné podniky⁽¹⁷⁾. Rozvojová politika EÚ by podľa názoru EHSV mala prispievať k **stimulovaniu sociálnej zodpovednosti podnikov**, osobitne v krajinách prijímajúcich pomoc. Ako sa EHSV už vyjadril v predchádzajúcich stanoviskách⁽¹⁸⁾, zastáva názor, že ak sa podniky v krajinách využívajúcich pomoc správajú prinajmenšom rovnakým spôsobom, ako sa (vo všeobecnosti) správajú podniky v Európe, v súlade s tými istými pracovnými, sociálnymi a ekologickými kritériami, významne to prispieje k hospodárskemu a sociálnemu rozvoju v týchto krajinách.

5.11 Rozvojová politika môže zostať iba vtedy úspešná a rásť, ak sa teší zodpovedajúcej **opore zo strany spoločnosti** ako celku. EHSV zastáva názor, že je potrebné značné úsilie vypestovať u ľudí povedomie o rozvojovej pomoci. Dosiahnutie určitého stupňa „globálneho občianskeho povedomia“, predo-

všetkým v otázkach životného prostredia, treba upevňovať a rozširovať aj na problematiku chudoby, rozdielov a svetových verejného blaha. EHSV zastáva názor, že by sa do týchto úloh mali zapojiť školy, médiá a samozrejme občianske organizácie. EHSV by s radosťou pôsobil ako nástroj tejto politiky v spolupráci s ostatnými európskymi inštitúciami.

6. Priority: sústredenie a rozlišovanie v rozvojovej politike EÚ

6.1 Na zabezpečenie účinnejšej a efektívnejšej pomoci zdá sa rozumné sústrediť sa na určité oblasti a činnosti, do ktorých môže EÚ vnieť väčšiu **pridanú hodnotu**, alebo aspoň odlišný prvok v porovnaní s inými prispievateľmi. Skúsenosti nám však hovoria, že je ťažké a niekedy nemožné stanoviť takéto priority alebo vopred určiť, aká môže byť spomínaná pridaná hodnota. V každom prípade by sa programy na štátnej úrovni mali používať ako nástroj pri partnerských rokovaniach. Strategický program boja proti chudobe by mal byť základným kameňom tejto práce.

6.2 EHSV zastáva názor, že motívy rozvojovej politiky musia byť nielen politické ale i etické. Kým sa neodstránia súčasné rozdiely, globalizácia fungovať nebude. Preto sme presvedčení, že rozvojová politika EÚ sa nemôže jednoducho zameriavať na riešenie problémov spôsobených nedostatčným rozvojom. Jedným z prvkov pridanej hodnoty EÚ je jej činnosť smerujúca k napĺňaniu **globálnych mnohoovetvových strategických cieľov**, ako je napríklad zdravie (vrátane reprodukčného zdravia), vzdelávanie, rovnosť pohlaví, ochrana životného prostredia, vytváranie produktívnych podnikateľských aktivít a pracovných príležitostí a dôstojné pracovné podmienky. Rozhodujúce je zabezpečenie dodatočných finančných prostriedkov určených na financovanie rozvojovej spolupráce, a to z nových nástrojov financovania.

6.3 Spolupráca Spoločenstva sa od svojho počiatku **sústreďuje veľmi zemepisne**, čo nadobudlo mimoriadnu komplexnosť pokiaľ ide o africké, karibské a tichomorské krajiny, ako ukázala dohoda z Cotonou. Zo skúseností následných dohôd z Lomé a Cotonou by mala byť využiteľná pre ďalšie regióny, predovšetkým v Ázii alebo v krajinách, ktoré sa zaviazali plniť rozvojové ciele tisícročia. Tak by sa mali i v ďalších oblastiach sveta, ktoré prijímajú pomoc Spoločenstva, podporovať flexibilnejšie, trvalejšie a štruktúrované mechanizmy, ktoré musia prekročiť tradičný rámec summitov a dohovorov a prinesú strategickejší pohľad na spoluprácu. Okrem toho by pomoc Spoločenstva mala obsiahnuť **všetky** chudobné krajiny.

⁽¹⁷⁾ Usmernenia OECD pre nadnárodné podniky, OECD 2000

⁽¹⁸⁾ Stanoviská EHSV na tému „Zelená kniha o podpore Európskeho rámca pre sociálnu zodpovednosť podnikov“ (Ú. v. EÚ C 125, 27.2.2002) a na tému „Oznámenie Komisie: Sociálny program“ (Ú. v. EÚ C 294, 25.11.2005)

6.4 EHSV sa pripája k úmyslu urobiť subsaharskú **Afriku** prioritnou oblasťou pre rozvojovú pomoc EÚ. Avšak, aby bol tento projekt efektívny, musí byť sprevádzaný lepšou správou a vládou v Afrike, na národnej i regionálnej úrovni, čo sa týka tiež medzištátnych afrických organizácií, jednotlivých štátov a občianskych organizácií. Tieto spomenuté organizácie, vďaka svojej nezávislosti, blízkosti k obyvateľom a schopnosti reagovať môžu napomôcť tomu, aby občania skutočne zodpovedne pristupovali k rozvojovým politikám, ktoré sa ich priamo týkajú.

6.5 EHSV preto navrhuje, aby sa africkým občianskym organizáciám uľahčil prístup k financovaniu zo zdrojov Spoločenstva a bol im zaručený priamy prístup na národnej úrovni. Mal by sa takisto vytvoriť horizontálny program na financovanie neštátnych aktérov a občianska spoločnosť by sa mala viac a systematickejšie zapájať do vypracovávania a uplatňovania politiky a plánov spolupráce.

6.6 Aby sa zabezpečilo, že z hospodárskeho rozvoja bude mať úžitok čo najviac ľudí a aby nedochádzalo k zneužívaniu, EHSV by bol rád, keby aktivity v rámci rozvojovej pomoci EÚ zohľadňovali zásady sociálnej súdržnosti a dôstojných pracovných podmienok pre všetkých. Tieto zásady budú lepšie chránené ak sa bude uskutočňovať skutočný sociálny dialóg a vo všeobecnosti dialóg s organizáciami reprezentujúcimi občiansku spoločnosť. Ako sa odporúča v oznámení Komisie ⁽¹⁹⁾, bude EHSV na tento účel spolupracovať s Africkým hospodárskym, sociálnym a kultúrnym výborom, na základe výmeny skúseností a poznatkov v príslušných oblastiach.

6.7 Rozvojová politika Spoločenstva musí venovať viac pozornosti krajinám s priemernými príjmami, ktoré sa napriek týmto príjmom stretávajú s veľkými problémami domácej chudoby a rozdielov. V tejto súvislosti vzbudzuje pozornosť neustále znižovanie percentuálnych podielov pomoci Európskej únie pre Latinskú Ameriku – región, v ktorom môžeme vidieť najväčšie rozdiely a v ktorom krajiny s priemernými príjmami, ako je Brazília, Uruguaj a Mexiko majú ohromné ohniská chudoby. Mal by sa vytvoriť systém ukazovateľov na sledovanie situácie v takýchto krajinách. EHSV vyzýva EÚ, aby vo svojej rozvojovej politike udelila väčšiu prioritu Latinskej Amerike.

6.8 Víťame návrh Komisie zaviesť špecifické opatrenia pre **prechodné situácie**, ktoré uľahčia vytvorenie prepojenia medzi pomocou, obnovou a rozvojom, prispôsobujúce sa meniacim sa situáciám a nestabilným stavom a ktorá povoľuje rozlišovanie tam, kde je to účelné. Z toho istého dôvodu by sme pri spolupráci v takýchto situáciách mali posilniť zložky prevencie a včasného varovania.

⁽¹⁹⁾ Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru: „Urýchlenie pokroku smerom k splneniu miléniových rozvojových cieľov – Príspevok Európskej únie (KOM (2005) 132 v konečnom znení)“

7. Financovanie

7.1 Únia sa zaviazala dosiahnuť aspoň ciele dohodnuté v Monterrey, ale všetko nasvedčuje tomu, že tento záväzok treba zintenzívniť, ak sa majú rozvojové ciele tisícročia splniť. Na barcelonskom zasadnutí Európskej rady v marci 2002 sa dohodlo zvýšiť oficiálnu rozvojovú pomoc (ODA) na 0,39 % HDP v roku 2006. Zatiaľ čo v porovnaní so súčasným priemerom 0,22 % to vyzeralo byť významným príslubom, ide však o hodnotu zaostávajúcu za príspevkom 0,44 %, ktorú členské štáty EÚ poskytli v roku 1990. Zasadnutie Rady z 23. a 24. mája 2005 stanovilo nové, oveľa **náročnejšie ciele** a dalo príslub, že priemer EÚ dosiahne 0,56 % HDP do roku 2010 a stanovilo tiež rozlíšenie medzi 15 starými a 10 novými členskými štátmi. Je však jasné, že na splnenie rozvojových cieľov tisícročia je potrebný podstatne väčší záväzok.

7.2 Príslub krajín G8 z júla 2005 týkajúci sa odpisu celého multilaterálneho dlhu 18 najchudobnejších krajín sveta je významným krokom vpred, ktorý treba podporiť. Budeme musieť počkať na definitívne potvrdenie, aby sme videli, či ďalších 20 krajín bude mať prínos z podobných opatrení. EHSV je presvedčený, že tieto opatrenia by sa mali rozšíriť na všetky menej rozvinuté krajiny a mali by byť financované z čisto doplnkových zdrojov a nie jednoducho presmerovaním položiek určených pre verejnú rozvojovú pomoc.

7.3 Ako dôsledok toho bude musieť finančný výhľad na roky 2007 – 2013 nájsť jasnejší a špecifickejší spôsob zapracovania potrebných finančných záväzkov na dosiahnutie rozvojových cieľov tisícročia.

7.4 **Spôsoby financovania** rozvoja sa v priebehu času menili s postupným prispôbovaním sa potrebnému osvojeniu zo strany partnerov. Spolupráca v rámci Spoločenstva musí urobiť pokroky v dlhodobej predvídateľnosti a pri mechanizmoch viacročného plánovania, ktoré minimalizujú možné negatívne dôsledky zmien v zložení rozpočtu a tzv. „premenlivosti“ pomoci.

7.5 Potreba predvídateľnej a stabilnej pomoci je v rozpore s princípom ročného plánovania národných rozpočtov. To je jeden z dôvodov potreby **doplnkových zdrojov financovania**. Druhým zásadným dôvodom je potreba zabezpečiť doplnkové zdroje financovania rozvoja, ktoré by boli pričlenené k tradičným zdrojom financovania. Skutočnosť, že chýbajú dohody členských štátov o nových zdrojoch financovania na doplnenie oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA), ako spôsobu na zabezpečenie nových zdrojov pre napĺňanie rozvojových cieľov tisícročia, oddalujú ich implementáciu. V zásade jestvujú dve možné inovácie doplnkových mechanizmov financovania rozvojovej pomoci. Po prvé existuje iniciatíva *International Finance Facility (IFF)* (medzinárodný mechanizmus financovania) a po druhé zavádzanie medzinárodných daní. Odhliadnuc od ťažkostí dosiahnuť politický príslub zaviesť tieto nástroje, v prípade prvého spôsobu vyvstáva niekoľko otázok

ohľadom spravovania a využívania fondov. Pokiaľ ide o druhý spôsob, hlavný problém spočíva v dosiahnutí medzinárodného konsenzu na jeho uplatnenie. EHSV zastáva názor, že obidva mechanizmy sú uskutočniteľné a vzájomne sa môžu dopĺňať. Dôležité je, aby sa spustili a zachovali si skutočne iba doplnkový charakter.

7.6 Trvalým cieľom pre rozvoj v nadchádzajúcich rokoch musí byť to, že sa úplne **odstráni vinkulácia** pomoci. V zmysle množstva návrhov v tejto veci⁽²⁰⁾, EHSV žiada Radu, aby ďalej presadzovala nariadenie o nevinkulovaní pomoci a zabezpečila, že sa členské štáty budú touto problematikou podrobnejšie zaoberať, dokonca nad rámec odporúčaní Výboru OECD pre rozvojovú pomoc.

7.7 Súčasný postoje darcovských krajín a osobitne politiky EÚ sú zamerané na znižovanie pomoci pre projekty a financovanie vládnych rozpočtov prijímajúcich krajín za účelom poskytnutia prostriedkov na rozvoj ich vlastnej politiky. EHSV zastáva názor, že toto by sa nemalo diať na úkor naplnenia cieľov, na ktoré EÚ poskytuje pomoc. Navyše tento spôsob financovania by mohol podporiť zásadu prevzatia zodpovednosti za predpokladu, že to nenahradí starý spôsob kontroly projektov novým politickým systémom určovania podmienok pre smerovanie hospodárskej a sociálnej politiky.

7.8 Nástroje financovania rozvoja musia byť **v súlade** s cieľmi, ktoré sa nimi majú dosiahnuť. Vychádzajúc z dlhých časových období pri správe cyklov projektov a aktivít, ktoré sa doteraz tešia európskej podpore sa zdá, že je potrebná väčšia flexibilita pri spolupráci v rámci Spoločenstva. Okrem toho by nebolo vhodné miešať nástroje všeobecnej hospodárskej spolupráce s nástrojmi rozvojovej spolupráce. Rozvojová politika je relatívne nezávislá, pokiaľ ide o jej ciele, čo si takisto vyžaduje určitú špecializáciu nástrojov a to pri plánovaní aj pri jej poskytovaní.

7.9 **Flexibilita** je dokonca ešte dôležitejšia tam, kde sa uskutočňuje obnova v dôsledku vojny alebo pohromy, alebo v krízových situáciách, kde pomalosť a chýbajúca flexibilita úplne znemožňujú akúkoľvek činnosť. Iniciatívy, ako napríklad Mierový fond pre Afriku, sú prispôbené realite takýchto situácií.

7.10 EÚ ako celok celkom dobre vyhovela vzniknutej iniciatíve vysoko zadĺžených chudobných krajín (HIPC) na zníženie **zahraničných dlhov**. Avšak táto iniciatíva nemôže v krátkej dobe vyriešiť dlhodobé dlhy a problémy dlhovej služby, čo znamená, že treba hľadať alternatívy. Komisia navrhla

⁽²⁰⁾ Pozri stanovisko (Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005) od pána Zufiaura k Návrhu Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o prístupe k vonkajšej pomoci Spoločenstva.

krátkodobé opatrenia pre krajiny postihnuté vojnou alebo vážnou pohromou, ale stále zostávajú nevyriešené dlhodobé problémy. EHSV navrhuje viac proaktívnych opatrení v súvislosti s dlhmi, ako je výmena dlhov za investície do vzdelávania alebo sociálnej oblasti alebo zväzovanie odpustenia dlhov v regiónoch postihnutých vážnymi pohromami.

7.11 Narastajúce obavy o prvok známy pod menom „**medzinárodné verejné blaho**“ by mali znamenať, že je možné poskytnúť špecifické financovanie na jeho ochranu. Na tento účel by EÚ mala pripraviť akčný plán o dôležitosti ochrany a prostriedkoch na jej financovanie, a mala by byť flexibilná pri poskytovaní prostriedkov. Javí sa, že globálne fondy a iniciatívy uplatňované v posledných rokoch na špecifické prípady, ako AIDS, vodu, vakcíny, atď. poskytujú tento prvok flexibility a podpora Spoločenstva pre tento druh iniciatívy, ktorú už zahájili niektoré členské štáty⁽²¹⁾, by preto mala pokračovať.

7.12 Ako sme už uviedli, EHSV navrhuje, aby sa špecifické problémy, s ktorými sa potýkajú **krajiny so stredne vysokými príjmami**, ktoré ale majú aj ohniská chudoby a v ktorých mnohé skupiny obyvateľstva žijú v núdzi, zahrnuli do rozvojovej stratégie EÚ, aj keď v tomto prípade sú vhodné formy pomoci skôr pôžičky alebo iné kombinované formy pomoci, ako len nenávratné pomoci. V týchto prípadoch musia príslušné parametre dopĺňať rozvojové ciele tisícročia stanovením sociálnej súdržnosti ako cieľa⁽²²⁾ v súlade so summitom EÚ a Latinskej Ameriky a Karibského summitom uskutočneným v roku 2004 v Guadalajare. Dosiahnutie sociálnej súdržnosti si okrem iného vyžaduje reformu rozpočtového riadenia a progresívnu daňovú sústavu.

8. Návrhy

8.1 EHSV zastáva názor, že boj proti chudobe musí byť kľúčovým činiteľom v iniciatívach EÚ za spravodlivejšiu, bezpečnejšiu a ekologicky zodpovednejšiu globalizáciu. Preto musí byť logickým pokračovaním jej vnútorného modelu hospodárskeho rozvoja a sociálneho súladu⁽²³⁾.

8.2 EHSV zastáva názor, že rozvojová politika EÚ musí zohrávať kľúčovú úlohu v šírení základných hodnôt EÚ a predchádzaní nepriaznivým dôsledkom chudoby a rozdielnosti (neistoty, drancovanie prírodných zdrojov, nekontrolovaná migrácia). Preto EHSV navrhuje, aby rozvojová politika EÚ a bezpečnostná politika mali rovnocenné postavenie.

⁽²¹⁾ Európska komisia vypracovala v apríli 2005 štúdiu o dodatočnom financovaní pre rozvoj: Pracovný dokument Komisie: *Commission Staff Working Paper. New Sources of Financing for Development; A Review of Options (SEC.2005.467)* (Nové zdroje financovania rozvoja: Prehľad možností (SEK (2005) 467)) ako aj *Cooperation on Accelerating Progress Towards achieving the MDG. Financing for Development and Aid Effectiveness COM(2005)133 final* (Oznámenie na tému: Urýchlenie pokroku smerom k splneniu miléniových rozvojových cieľov, financovanie rozvoja a účinnosť pomoci (KOM (2005) 133 v konečnom znení). V nich boli načrtnuté niektoré iniciatívy a postoje členských štátov k tejto problematike. Hoci postoje ešte nie sú konečné, niektoré členské štáty už zaujali pokrokový postoj voči týmto novým zdrojom financovania z globálnych fondov.

⁽²²⁾ Pozri stanovisko (Ú. v. EÚ C 112, 30.4.2004) na tému „Sociálna súdržnosť v Latinskej Amerike a karibskej oblasti“

⁽²³⁾ V tejto veci pozri stanovisko EHSV v štádiu vypracovania „Vonkajšia činnosť EÚ: úloha organizovanej občianskej spoločnosti“ (Spravodajca: pán Ch. Koryfidis – Ú. v. EÚ C 74, 23.3.2004).

8.3 Vzhľadom na uvedené EHSV navrhuje, aby v nových súvislostiach globalizácie podpora európskeho sociálneho modelu – sociálne predpisy, úpravy na dosiahnutie dohody medzi sociálnymi partnermi, univerzálna sústava sociálnej ochrany – tvorila ústredný pilier rozvojovej politiky EÚ.

8.4 Podľa názoru EHSV by zníženie colných bariér pre vývoz z rozvojových krajín a zníženie subvencií, vrátane poľnohospodárskych, spojených s vývoznými cenami, mohlo pomôcť⁽²⁴⁾ znížiť chudobu, dokonca i keď ich dôsledky v krátkodobom horizonte môžu byť dvojité (keďže rozvojové krajiny, ktoré sú výlučnými dovozcami môžu byť ovplyvnené rastom cien). Výbor rovnako žiada reformu dohody o duševnom vlastníctve týkajúcom sa obchodu. Preto EHSV odporúča, aby otváranie sa obchodu v rozvojových krajinách smerovalo k ich postupnému integrovaniu do svetového trhu a bolo sprevádzané programami štruktúrneho posilňovania v týchto krajinách.

8.5 EHSV navrhuje, aby do asociačných dohôd medzi EÚ a rozličnými krajinami a regiónmi vo svete bol začlenený sociálny rozmer, ktorý by mal zahŕňať aspoň podporu dôstojnej práce, rozvíjanie verejných a súkromných systémov sociálnej ochrany a úplné rešpektovanie zamestnaneckých práv zakotvených v základných konvenciách Medzinárodnej organizácie práce. EHSV takisto navrhuje, aby tieto dohody obsahovali mechanizmus na zapájanie organizovanej občianskej spoločnosti.

8.6 Dôstojná práca, ako ju definuje Medzinárodná organizácia práce (ILO) je neodmysliteľným činiteľom pri odstraňovaní chudoby a zlepšovaní sociálnej súdržnosti. EHSV preto navrhuje, aby sa dôstojná práca stala 9. rozvojovým cieľom tisícročia.

8.7 Obhajovanie ľudských práv je jedným zo základných kameňov rozvojovej politiky EÚ. EHSV preto navrhuje, aby rozvojová politika EÚ zahŕňala opatrenia smerujúce k ochrane obhajcov ľudských práv, vrátane ľudských práv na pracovisku v regiónoch, s ktorými existuje spolupráca.

8.8 EHSV zastáva názor, že by sa mal doplniť ekologický rozmer ako ukazovateľ efektívnosti uplatňovania rozvojových stratégií. Výbor je takisto presvedčený, že by sa vypracovávanie štúdií o vplyvoch na životné prostredie malo stanoviť za nevyhnutný predpoklad projektov a činností určitého rozsahu.

8.9 Podľa názoru EHSV by rozvojová politika EÚ mala prispievať k integrácii migračných tokov, vrátane usmerňovania a práv. Takisto by mala uprednostňovať politiku spoločného rozvoja s krajinami pôvodu kompenzovaním úniku mozgov, odstránením prekážok prevodov úhrad migrantov a pomáhaním migrantom pri návrate za účelom začatia produktívneho podni-

kania. V každom prípade sa migračná politika nesmie stať novým zdrojom podmienok pre rozvojovú politiku.

8.10 EHSV vyzýva na to, aby všetky politiky EÚ boli v zhode s rozvojovou stratégiou a aby rozvojová politika bola nezávislá a špecifická vo vzťahu k iným politikám. EHSV je presvedčený, že je stále dôležitejšie harmonizovať rozvojovú politiku Spoločenstva s rozvojovými politikami členských štátov. Pre európsku rozvojovú politiku sa preto musí vytvoriť spoločná európska platforma alebo spoločný európsky program, ktorý pre členské štáty určí časové rámce a systémy sledovania. EHSV taktiež podporuje účasť členských štátov a EÚ na mnohostranných fórach so spoločnými stanoviskami. EHSV podporuje stanovisko Komisie ohľadom vhodnosti rozvojovej politiky na európskej úrovni, ktorá je záväzná pre členské štáty a samotnú Komisiu.

8.11 Odstránenie chudoby si okrem iného vyžaduje odlišné rozdelenie moci a príležitostí. Na dosiahnutie tohto cieľa je nevyhnutné skonsolidovať inštitúcie sociálneho a demokratického štátu, ktorý sa riadi právnym poriadkom. Vyžaduje si to aj posilnenie občianskych organizácií. EHSV preto navrhuje pripraviť rozpočtové kapitoly venované dosiahnutiu tohto cieľa.

8.12 Opierajúc sa o príklad vzťahov medzi EÚ a africkými, karibskými a tichomorskými štátmi, EHSV vyzýva Európsku komisiu, Radu a Európsky parlament, aby podporili rozšírenie úlohy EHSV vo vzťahoch s hospodárskymi a sociálnymi činiteľmi iných regiónov, ako je Latinská Amerika a stredomorské krajiny. EHSV vyzýva politických partnerov podporiť nasledovné: schválenie politického mandátu a finančných zdrojov na účasť hospodárskych a sociálnych záujmových skupín, inštitučné uznanie dialógu s občianskou spoločnosťou a oficiálnej a pravidelnej účasti občianskej spoločnosti na sledovaní asociačných dohôd, summitov, spoločných parlamentných výborov a politík relevantných pre občiansku spoločnosť, napríklad v oblasti sociálnej súdržnosti a dôstojnej práce, a podporiť EHSV v presadzovaní konzultačnej funkcie a sociálneho dialógu v spolupráci s Medzinárodnou organizáciou práce a inými medzinárodnými organizáciami. V tejto súvislosti EHSV žiada Európsku komisiu, Radu a Európsky parlament o podporu špecifickej zmienky o EHSV v bode 2.2 spoločného vyhlásenia o rozvojovej politike EÚ ako o efektívnom a potrebnom sprostredkovateľovi dialógu s miestnymi hospodárskymi a sociálnymi záujmovými skupinami.

8.13 EHSV je presvedčený, že presadzovanie stabilných a demokratických rámcov pre pracovné vzťahy a sociálny dialóg a podporovanie sociálnej zodpovednosti podnikov sú nevyhnutné ciele rozvojovej politiky EÚ.

⁽²⁴⁾ Podľa štúdií rôznych medzinárodných inštitúcií je veľmi ťažké odhadnúť dosah zníženia vývozných dotácií na hospodárstvo rozvojových krajín, keďže sa mení v závislosti od špecifických podmienok každej krajiny a od štruktúry ich obchodu.

8.14 EHSV zastáva názor, že pridaná hodnota činnosti Spoločenstva by mala byť zameraná na napĺňanie globálnych mnohohodvetvových strategických cieľov. Výbor taktiež zdieľa želanie urobiť subsaharskú Afriku prioritnou oblasťou, pokiaľ budú v tejto oblasti vytvorené podmienky na zlepšené vládnutie. Zároveň EHSV vyzýva na to, aby sa pomoc Spoločenstva poskytovala všetkým chudobným krajinám.

8.15 EHSV zastáva názor, že rozvojová politika EÚ by mala venovať viac pozornosti krajinám so stredne vysokými príjmami, ktoré sa napriek tomu potýkajú s veľkými problémami domácej chudoby a rozdielov. Táto definícia zahŕňa určité latinskoamerické krajiny, s ktorými chce EÚ vytvoriť strategické partnerstvo, ako aj niektoré ázijské krajiny.

8.16 EHSV navrhuje, aby sa opatrenia na odpustenie dlhov schválené krajinami G8 rozšírili na všetky chudobné krajiny a boli financované zo skutočne doplnkových zdrojov.

8.17 EHSV si uvedomuje potrebu zavedenia dodatočných zdrojov financovania na dosiahnutie rozvojových cieľov a zachovanie svetového verejného blaha. V tomto ohľade je presvedčený, že aj iniciatíva *International Finance Facility (IFF)* ako aj zavádzanie medzinárodných daní – ktoré, aby boli

účinné, musia dosiahnuť široký politický konsenzus – na tento účel sú uskutočniteľné a vzájomne sa môžu dopĺňať.

8.18 EHSV je presvedčený, že neviazanie pomoci musí byť jednou z ústredných úloh rozvojovej stratégie EÚ. Výbor žiada Radu, aby ďalej presadzovala Nariadenie o neviazaní pomoci idúc dokonca nad rámec odporúčaní Výboru OECD pre rozvojovú pomoc.

8.19 EHSV navrhuje používanie nových opatrení výmeny dlhov, napríklad opatrení zameraných na investície do vzdelávania alebo sociálnej oblasti (návrat migrantov, posilnenie sociálnych organizácií, atď.).

8.20 Dosiahnutie väčšej efektívnosti pomoci zostáva naďalej výzvou pre všetkých zúčastnených. EHSV zastáva názor, že by sa malo vyvíjať a zväčšovať úsilie o účinnejšie plnenie cieľov rozvoja.

8.21 EHSV zastáva názor, že je nevyhnutné pripraviť politiku určenú na zväčšenie podpory rozvojovej politiky zo strany spoločnosti a pozdvihnutie uvedomenia občanov po celom svete. EHSV sa preto ponúka, že bude v spolupráci s európskymi inštitúciami pôsobiť ako nástroj na prehlbovanie tejto politiky.

V Bruseli 29. septembra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND